

עולת שבת בישבתו

במדבר

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

עולת שבת בשבתו

תזכין ענינים

עלי מועד
יומא דהילולא

ניצוצי אור

קדושת התורה והמקדש קבוע לנצח / תשובה ע"י הסתכלות
במעשי אבות / הזכרה בשמותם אצל משה רבינו / יחוס
ישראל אחר אביהם / אפרים בזכות יוסף / בלי גדלות
וחשיבות / דביקות לא בא בירושה / זה לעומת זה / הרשע
כדוגמא לעבודת ד' / ביטול הרשע בריבוי עבודה / כל הגדול
מחבירו כו' / קיום מצוה לשם ד' / להתפלל תמיד על בנין בית
המקדש / רק כדי לעשות רצון ד' / מעלת שימושה של תורה /
בחינת 'לוי' בכל אחד מישראל / זכות הרבים עדיף

ילמדנו רבינו
הצבה עמודיה שבעה

לבת הספיר

ויתילדו על משפחתם (א, יח) / אשר מלא ידם לכהן... (ג, ג)

הלכה ומנהג
אוהל על קברי צדיקים

דעה חכמה לגפושך

יום אחד הוסיף משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו

מילין שפירין
שפתותיו דובבות בקר

בענינא דיומא
גדולים צדיקים במיתתן / יום הילולא – כיום ישועה

יומא דהילולא
רבינו בעל מנחת אלעזר ז"ע - ב' סיון

יוצא לאור על ידי:
הוצאת אמת
אור תורה מונקאטש
מכון להר"ל ולהפיץ ספרי רבותינו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.
Ohr Torah Munkacs
P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:
הוצאת אמת

Copyrighted © 2019 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו
בליניו 'חודש בחדש'
שיצאו לאור על-ידי:
'אחור חסדי מונקאטש'

עמוד ונגראפיק
אלעזר בראדי
929.301.6149

עולת המועד

יומא דהילולא

לקראת יומא דהילולא של רבינו הקדוש בעל מנחת אלעזר זי"ע, ביום המיוחס ב' סיון, ואחריו יומא דהילולא של רבינו הקדוש בעל שם שלמה זי"ע ביום כ"א סיון (- כס"א שלמה), הרי צריכים להתכונן בהכנה כדבעי, כדי שנוכל לקבלה כראוי. ואף שבאמת יש לכל אחד מישראל שייכות להילולא של צדיק הדור, מכל-מקום מאתנו, אנשי שלומו ההולכים בעקבותיהם של רבותינו צדיקי הדורות, נדרש יתר הכנה, עיון והתבוננות, כמובן.

והנה כבר עברו יותר משמונים שנה מאז הסתלקות כ"ק אדמו"ר בעל מנחת אלעזר זי"ע, ויותר ממאה ועשרים שנה לפטירתו של כ"ק אדמו"ר בעל שם שלמה זי"ע, ובכל שנה ושנה מתאספים חסידים ואנ"ש בסעודת הילולא ובשתיית לחיים וכדומה, הרי מטבע הדברים, כל שיוסיף שנים יוסיף התיישנות, וכל הענין של יארצייט נעשה כענין של רגילות - אשתקד הדלקנו נרות וסעדנו יחד, וגם בשנה שלפני זה, וככה עשרות בשנים, ואין התעוררות יתר ביום גדול וקדוש כזה.

ולכאורה ישאל השואל "ומה בכך?" איזה חסרון יש אם כבר הורגלנו לעריכות יומי דהילולא של רבותינו? האם הוא בבחינת לימוד תורה או קיום מצוה שצריך להיות בהתחדשות דייקא?

אמנם באמת, אם מסתכלים על ענין סעודת הילולא כו', כעל זכר שעושים להצדיק, אולי הצדק עם השואל. דמה לנו אם הזכרון הוא ענין של "מצות אנשים מלומדה", הרי בכל אופן, אם נתאסף יחד, ננהוג במנהגי יארצייט, ואולי אף נאמר שמועה מפיו, הרי כבר יהיה בזה זכרק וזכרון להצדיק. ומה חסר בכך.

אבל לא כך לימדונו רבותינו הקדושים. "יום הילולא" - אינו "יום זכרון". ביום הילולא של צדיק יש ענין פנימי ועמוק יותר. ביומא דהילולא של צדיק, הצדיק יוצא לדרך ויש לו עליה למקום - מעולם ועד עולם - בעולמות עליונים לאין שיעורף ובשעה שהוא יוצא לדרך חייב הוא לפקוד את כל הנמשכים אחריו והדבקים באילנא דחיי, להשפיע להם השפעות טובות משמי מרומים. אמנם כל-זה הוא רק אם הצדיק הוא בבחינת "חי", שצדיקים אפילו במיתתן קרויין חיים (קהלת רבה פ"ט ד), שאז יכול הוא להשפיע לנו ממקור החיים. אבל אם הצדיק הוא בבחינת "מת", הנשכח כמת מלב, ורק משתדלים לעשות לו זכרון, מהיכן יוקח הכח והחיות להטיב לזולת.

עבודתינו ביומא דהילולא של רבותינו הקדושים זי"ע הוא להחיותם ולחדש כחם. איך עושים זאת? אמרו חז"ל (תענית ה, ב) יעקב אבנו לא מת - מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. על-ידי שאנו, זרעם וזרע זרעם של רבותינו הקדושים, מחדשים דרכיהם - כשהולכין בהם, מחיים תורותיהם - כשלומדים בהם, ומרעננים מעשיהם - כשעוסקים בהם, מפחים רוח חיים גם בצדיקים עצמן, ונשארים הצדיקים בבחינת "יעקב אבינו לא מת". ועל-דרך-זה הוא גם ביומא דהילולא של הצדיקים. אם הוא בכל שנה ושנה בחיות חדשה, שמתדבקים באילנא דחיי, ללמוד בספריהם הקדושים, ולהתנהג באורחותיהם, בזה הם מחזיקים קריבות וטובה להממשיכים דרכם בקודש.

וזו היא אחריות גדולה עלינו המסתופפים בצילא דמהימנותא של רבותינו הקדושים בעל ההילולא, להמשיך דרכם לעולם, הרי אם אנו לא נעשה פעלים לפרסם תורתם ועבודתם הק', ולגדל את בנינו שיהיו דבוקים

בבעלי-ההילולא, אין לנו לסמוך על אחרים שיעשו זאת. על כן חובה עלינו לראות בכל דבריהם הק' ובעל דרכיהם וציוויהם בבינת (רש"י שמות כ, ב) לא להם צוית כו' אלא לי לבדי. ועל-זה התפלל רבינו הקדוש בעל מנחת אלעזר זי"ע בצוואתו הטהורה, "יהי רצון שלא יבוש המעיין ולא יקצץ האילן - ויעשה פרי לטובה".

מקורות: תפארת בנים פרשת שלח. דברי תורה מהדורא ו אות לד. תורה בסעודת ב' סיון תשנ"ה.

שבת זו היא השבת הקודם ליומא דהילולא רבה של כ"ק אא"ז בעל מנחת אלעזר זי"ע, ביום המיוחס הבעל"ט. ואיתא בזהר (ד"ב פח, א) שכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ויש לרמז, שכל הברכות הנמשכות ביומא דהילולא שאז מתקשרין "עילא ותתא", היינו הצדיקים שבעולם העליון עם ישראל שבעלמא תתאה, תלייא בשבת קודש שלפניה.

עולת שבת התשנ"ו - ליל שבת קודש במדבר אות ד

ניצוצי אור

"באהל מועד", הם גנוז וקבוע הקדושה לנצח והוא אור העצם. וכל אחד ואחד, בכל דור ודור, מתגלה לו שפעת האור הזה לפי מדרגתו, כעין התגלות נבואה.

יודעי בינה

◇◇◇ תשובה ע"י הסתכלות במעשי אבות ◇◇◇

שאו את ראש בני ישראל למשפחותם לבית אבותם (א, ב)

יש לפרש על-פי דברי האור החיים הק' (פרשת כי תשא) כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת הרע מהותה אל ארץ תבטי כי שפילה היא, ובחינת הקדושה היא נשיאת ראש. וזהו "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" היינו שיהיה להם נשיאת ראש, שלא יהיו בכלל חוטאים, רק בבחינת הקדושה נשיאת ראש. והאופן שיחזרו בתשובה הוא "למשפחותם לבית אבותם" שישתכלו במעשי אבותם, כי לולא זאת המה סוברים שהם טובים וצדיקים, ואין צריך

◇◇◇ קדושת התורה והמקדש קבוע לנצח ◇◇◇

וידבר ד' אל משה במדבר סיני באהל מועד (א, א)

ובמדבר (תנחומא סימן ב): משל לנשיא שנכנס למדינה, וראו אותו בני המדינה וברחו, נכנס לשניה וברחו מפניו, נכנס לעיר אחרת חריבה, וראו אותו בני המדינה וקילסו אותו, אמר אותו הנשיא זו העיר טובה מכל המדינות, כאן אני בונה לי אכסניא, וכאן אני דר, כך הקב"ה בא לים ברח מפניו, שנאמר (תהילים קיד, ג) הים ראה וינס, בא במדבר חריבה קילסו אותו, שנאמר (ישעיה מב יא) ישאו מדבר ועריו, אמר זו העיר טובה היא, כאן אני בונה לי אכסניא.

ויש לפרש כי הנס של קריעת ים סוף, הגם שהיה נס גדול למעלה מן הטבע, אפילו הכי אין שבחו כל-כך מפני שהיה לפי שעה. אבל השראת השכינה בהר סיני, אף שקדושת עצם ההר היה רק לפי שעה, מכל-מקום לימוד התורה, הנרמז "במדבר סיני", וקדושת המקדש בית עולמים הנרמז

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ אפרים בזכות יוסף ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

לבני יוסף לבני אפרים (א, לב)

לכאורה היה מספיק בפעם אחד "לבני יוסף לאפרים". ויש לפרש על-פי מה שכתב בעל הטורים שאותם השבטים שדיבר יעקב עמם בלשון נוכח, זכו להיות ראשי הדגלים. לראובן אמר: ראובן בכורי אתה. ליהודה: יהודה אתה יודוך אחיך. ליוסף אמר: מא-ל אביך ועירך. וכן לזן: לישועתך קויתי ד'. והנה אפרים היה ראש דגל משפחת יוסף ובנימין, והואיל ולאפרים בברכתו דיבר יעקב בלשון נסתר: ואולם אחיו הקטן גדל ממנו, לכן אמר כאן "לבני יוסף לבני אפרים", כלומר מה שזכו בני אפרים להיות בראש הדגל, זהו בזכות שהם בני יוסף, ועם יוסף דיבר יעקב בנוכח.

אגרא רכלה

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ בלי גדלות וחשיבות. ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

בני נפתלי תולדותם למשפחותם (א, מב)

בכולם נאמר "לבני", ובנפתלי כתיב "בני". ונראה, כי אות "ל" מורה על ממשלה וגבהות, כי האות "ל" מתנשאת למעלה מכל האותיות. והנה, לכל השבטים היתה בחינה גדלות וחשיבות, כי עוד היה שבט אחריהם, מה-שאיין-כן נפתלי, שהיה האחרון בדגלים. לכן לא נאמר בשבטו "ל" אלא בני נפתלי.

אגרא רכלה

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ דביקות לא בא בירושה ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

והלויים למטה אבותם לא התפקדו

בתוכם (א, מז)

יש לרמז דהתורה מלמדת לנו דעת בפסוק הזה לדורות, דהנה יש לפעמים בני צדיקים שאינם יגיעים לדרכי עבודתו

לתשובה. אבל כשיזכרו מעשי אבותם, ידעו איך לעבוד ד' כאבותיהם.

תפארת בני

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ הזכרה בשמותם אצל משה רבינו ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

במספר שמות (ב)

מפרש הרמב"ן שיגידו כל אחד את שמותם - בפקוד אותם. והגר"א מוסיף שלכן כתוב לגלגלתם, לומר שלא שלחו שמותן, אלא באו בעצמן לפני משה וכתב כל גלגלת בשמו. ויש לפרש על פי מה שמפרש רבינו בעל מנחת אלעזר ז"ע (חיים ושלום) הכתוב (להלן שם יט) ויפקדם במדבר סיני, שפקדם בפקודת ישועה לכל אחד ואחד. ולזה הזכיר כל אחד את עצמו בשמו למשה רבינו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇ יחוס ישראל אחר אביהם ◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

ויתלדו על משפחתם לבית אבתם (א, יח)

רק כלל ישראל מתייחסים אחר אביהם, אבל האומות הולכים אחר אמם (עיין קדושת לוי כאן). ויש להטעימו על-פי מה שכתב הנודע ביהודה (מהדורא תנינא אבן העזר סימן מב) שרק בישראל הולכים אחר הרוב, מה-שאיין-כן באומות, שלא קבלו את התורה, לא אזלינן בתר רוב. ועל-כן שפיר לא יכולים להתייחס אחר אביהם, דילמא לאו אביו הוא. אבל בישראל אחרי שקיבלו את התורה, ואזלינן אצלם בתר רובא, בצדק יכולים להתייחס אחרי אביהם.

חיים ושלום

אלו בכלל, לפי שהם שלי שלא חטאו בעגל" (עיי' רש"י בפרשת א, מט). מכל-מקום הלויים בעצמם לא כיוונו על טעמים אלו. והטעם ש"הלויים" בעצמם "לא התפקדו בתוך בני ישראל", הוא רק משום שרצונם לעשות "כאשר צוה ד' את משה".

כ"ק ארמו"ר שליט"א

מעלת שימושה של תורה

הקרב את מטה לוי והעמדת לפני אהרן הכהן ושרתו אותו (א, ב)

הנה העיקר לעבודת ד' לילך אצל חכם וללמוד מעשיו. וכמו-שכתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות דעות), ובש"ס ברכות (ז, ב) אמרו "גדולה שימושה יותר מלימודה", והיינו שהמשמש את החכם ורואה את מעשיו, לומד ממנו הלכה למעשה. וזהו שאמר הכתוב "הקרב את מטה לוי והעמדת לפני אהרן הכהן ושרתו אותו", ותרגם אונקלוס 'וישמשי' יתה', היינו שישמשו את אהרן, שיהי' שימושה של תורה, ועל-ידי-זה ילמדו ממנו תורה ומעשים-טובים, ובזה תפקוד אותם - להעלותם.

שם שלמה

בחינת 'לוי' בכל אחד מישראל

ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל (ג, יב)

כתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות שמיטה ויובל ה"ג) "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש כו', אשר נדבה רוחו אותו להיבדל לעמוד לפני ד' לשרתו ולעבדו כו', הרי זה קדש קודש הקדשים ויהיה ד' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים כו'". על-פי-זה יש-לפרש "לקחתי את הלויים" בחינת הלויים

וזהו "הפקד את הלויים" - שנעשו שוטרים, "הפקד עליו רשע" שהיצר-הרע נתגדל בהם.

תפארת בנים

קיום מצוה לשם ד'

ככל אשר צוה ד' את משה בן עשו (א, ג)

לכאורה צריך ביאור, למה כפל הכתוב לומר "בן עשו" לאחר שכבר אמר "ויעשו בנה, דהנה בציוו השי"ת אמר להם "ההלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל גו'", לזה משמיענו הכתוב, שקיימו ציוו הבורא - לא מפני שפחדו מן הקצף, אלא עשו מפני שכן צוה ד' את משה.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

להתפלל תמיד על בנין בית המקדש

מנגד סביב לאהל מועד יחנו (ב, ב)

ומבואר במדרש (תנחומא יד, ועיי' רש"י) שלכן חנו סמוך לאהל מועד כדי שיוכלו לבא להתפלל לפני הארון. והכוונה יש לומר, "מנגד סביב לאהל מועד", היינו לנקודת המרכז של בית המקדש, שציוו ד' שתמיד יתפללו רק על הארון הקודש והבית המקדש ששייב לנו במהרה בימינו.

חיים ושלו

רק כדי לעשות רצון ד'

והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה ד' את משה (ב, לז)

אף שכמה טעמים יש למה לא נפקדו שבט לוי "בתוך בני ישראל", הן משום "שכדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו", או משום שאמר הקב"ה "אל יהיו

עמים, ואמר אשר "בני קהת", היינו אותם המתאספים בחבורת מצוה לעבוד עבודתו ית"ש, תהיה להם נשיאת ראש משאר "בני לוי" היינו אותם הדבוקים בקונם ביחידות בינם לבין עצמם [לוי מלשון דביקות]. כי זכות אבותם של הרבים מסייען, וזכות הרבים עדיף.

אגרא רכלה

"מתוך בני ישראל" שיש בפנימיות ובתוך כל בני ישראל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

זכות הרבים עדיף

נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי (ה, ב)
יש לפרש בדרך רמז, "קהת" הוא מלשון אסיפה, כמו שנאמר (בראשית מט, י) ולו יקהת

הַחֲזוֹן אֲשֶׁר הוּא הַזֶּה לְיָמֵים רַבִּים (יחזקאל יב, כז)

הנה ידוע שהגה"ק הרבי מלובלין זי"ע היה נקרא בפי העולם בתואר "החווזה", ומקובל בידינו מכ"ק אא"ז בעל מנחת אלעזר זי"ע מה שסיפר עובדא ומדריגה נוראה מהרבי מלובלין, ואמר עליה "שלזה ראוי לקרותו - חווזה", ואכמ"ל. בתואר זה קרא פעם כ"ק אא"ז זי"ע לרבו הגה"ק משינאווא זי"ע (עיין הקדמה לספר דכי חיים ושלום). ובאמת תואר זה ראוי ונאה גם לכ"ק אא"ז בעל ההילולא זי"ע, כי לא רק פרט ומופת אחד ראה מה שיהיה בעתיד, אלא היה חווזה ממש את כל מצב הדורות שלאחריו. וממש כנביא וכחווזה - וגם כ"חכם עדיף מנביא" (בבא בתרא יב, א) - אמר ודרש וחרט בגליוני ספריו הקדושים לאות עולם, את כל מה שיקרא לנו באחרית הימים, מה שיגרמו תחת הציונים לכלל ישראל בסכנת הנפש והגוף ר"ל, ומה אלפים ורבבות מאחבי יעבירו תחת גזירת השמד ד' ישמרנו, אשר בזמנינו כשרואים הכל בחוש, עומדים נדהמים איך שנתקיימו דבריו הקדושים שנכתבו כבר למעלה מששים ושבעים שנה, ואיך היה חווזה הכל בעיניו הקדושות.

קונטרסי עולת שבת ה'תשנ"ז - מתורה ב' סיון אות ו

ילמדנו רבינו

חצבה עמודיה שבעה

תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - ליל א' דחג השבועות ה'תשל"ט

וספרתם לכם מחרת השבת גו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום (ויקרא כג, טו). כבר עמדו על זה בתוספות (מנחות סה, ב) וכי חמישים יום סופרים, והלא רק מ"ט יום סופרים.

והנראה לומר, דהנה מ"ט ימים של ספירת העומר הוא "כדי לטהרינו מקליפותינו ומטומאותינו", והיינו לתיקון הז' מדות, שבכל יום מימי ספירת העומר הוא לתיקון מדה אחת.

אמנם נראה, דהנה בתורה הקדושה, עליה נאמר (משלי ט, א) חצבה עמודיה שבעה, בה נכללים כל הז' מדו גם יחד (עיין קהלת יעקב ערך תורה). ומבואר הענין גם בפשטות, כי בתורה הקדושה נכלל מדות חסד, כמו שנאמר (משלי לא, כט) ותורת חסד על לשונה. מדת הגבורה, כמו שאמרו חז"ל (מכז כד, א) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, וכן איתא בזהר (ח"ג פ, ב) אורייתא מסטרא דגבורה קא אתייתא. מדת תפארת, כדאמרו חז"ל (ברכות נה, א) התפארת זו מתן תורה, וכן הוא בתיקוני זוהר (הקדמה ו, אט) אורייתא היא תפארת דמגיה נפקת (עיין שער יששכר מאמרי חדש סיון מאמר חג הביכורים אות ה הגהה ב, ושם אות סד). מדת הנצח, יש בו ב' ענינים, נצחון הטוב על הרע, וגם מלשון נצחיות. ושני ענינים אלו מצינו בתורה הקדושה. מדת נצחון כמו שאמרו חז"ל

(ברכות ה, א) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע כו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, וכן אמרו (סוכה נב, ב) אם פגע בך מנוול זה משכחה לבית המדרש אם אבן הוא נמוח כו'. וכן תורה הוא נצחי, שהרי "זאת התורה לא תהא מוחלפת". מדת הוד, כמו שאמרו המלאכים (תהלים ה, ב) תנה הודך על השמים, שקאי על התורה (שבת פה, ב). מדת היסוד, כמו שאמרו בזהר (ח"א לו, ב) יסוד איהו רזא דאורייתא, וכן אמרו עוד בזהר (ח"ב קטז, א) ספר תורה דא צדיק יסוד עולם. ובתורה הקדושה נכלל מדת מלכות - תורה שבעל פה קרינן ליה (תיקוני זהר בהדמה יו, א).

נמצא שבתורה נכלל כל הז' מדות גם יחד. ולכן על ידי שהאדם מתדבק בתורה, בזה גופא מטהר ומתקן כל מה שפגם בספירה, באיזה מדה שיהיה, כי הרי נכללו בה כל הז' מדות. ולפי זה אפשר לומר שבחג השבועות, זמן מתן תורתינו, יכולין לתקן המדות כמו בימי הספירה. ורק שבעוד שבימי ספירת העומר כל יום הוא לתיקון מדה פרטית, הרי בשבועות על ידי דביקות בתורה יכולין לתקן כל המדות ביחד. ועל פי זה יתפרש הכתוב "תספרו חמישים יום", היינו שביום החמישים אפשר לספור שוב את על המ"ט יום, כי ביום זה שמן מתם תורתינו, יכולין לזכות לתיקון על כל מה שפגמנו בספירה, כמו שבימי ספירת העומר.

ובזה יתבאר אשר איתא בזהר הקדוש (ח"ג צו, ב) "ומאן דמטי טהור להאי יומא, וחושבנא לא אתאבד מיניה, כד מאטי האי ליליא לבעי ליה למלעי באורייתא ולא תחברא בה". וכבר עמד כ"ק אא"ז אדמו"ר זי"ע (שער יששכר שם אות כד) בביאור לשון "וחושבנא לא אתאבד מיניה". ולדרכינו יתפרש בזה, "ומאן דמטי טהור להאי יומא", כלומר מי שרוצה לבוא לידי טהרה בהאי יומא דחג השבועות, כי אף על פי שלא תיקן עד הנה מה שפגם בהמדות, מכל מקום רצונו ש"חושבנא לא אתאבד מיניה", שלא יאבד החשבון של ספירת העומר, העבודה הוא "עד מאטי האי ליליא לבעי ליה למלעי באורייתא ולא תחברא בה", ועל ידי הדביקות בתורה יבוא לידי תיקון על כל המדות ויקיים בו "וחושבנא לא אתאבד מיניה".

לבנת הספיר

ויתילדו על משפחתם (א.יח)

אמר הקב"ה לאומות-העולם: הביאו לי ספר יוחסין כשם שבני מביאין, שנאמר ויתילדו על משפחותם (ילקוט שמעוני תרפד)

מספר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

בפעם הראשונה כשבא הגה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע לפני רבו הגדול בעל נועם אלימלך זי"ע, הודיע לשומר הפתח, כי הוא בן הגה"ק ר' מנחם מענדל אבדק"ק לינסק זי"ע ונכד הגה"ק ר' יצחק הורוויץ מהאמבורג זי"ע וגודל יחוסו למעלה בקודש. נכנס המשב"ק לפני ולפנים והודיע זאת להגה"ק מליזענסק זי"ע, ענה לו:

- **מיוחס קשה מאוד לפני לקבלו ולהדריכו בדרך ד', כי טבע המיוחס הוא שלא ירצה לחזור בתשובה"...**

כאשר שמע זאת הגה"ק מראפשיץ מאחורי הדלת, התחיל לבכות בקול, וצעק:

- **"וכי מה פשעתי כי נולדתי אצל אבי ואמי הצדיקים במעשיהם, ואשר המה מיוחסים עוד מאבותיהם"...**

אז צוה הגה"ק מליזענסק זי"ע להכניסו לתוך חדרו, ופייסו בדברים, וסיפר לו כי הוא מכיר את קדושת אביו עוד מקדמת דנא, ואדרבה, מיוחס כזה, אם ירצה באמת לעבוד את ד', זכות אבותיו מסייעתו להצליח בעבודת ד'. אך הוא אומר דרך כלל, כי המיוחס -

על הרוב מתגאה, וסומך על זכות אבותיו, ואינו נזהר במעשיו, ובפרט שאינו חושב לתקן כראוי ולשוב בתשובה...

אשר מלא ידם לכהן... (א.ג.)

כשברח רבינו בעל בני יששכר זי"ע מעיר מונקאטש מחמת הרדיפות והמסירות, ציזה אחריו שכל יהין שום תלמיד חכם לקבל על שכמו עול הרבנות במונקאטש. ואכן, לערך ארבע שנים, לא היה מי שיסכים לקבל עטרת הרבנות בעיר, וכסא הרבנות ישב ריקם. בסוף שנת תקצ"ג, הציעו את הרבנות להגאון רבי עזריאל גרין זצוק"ל, גם הוא תלמידו של החוזה מלובלין זי"ע [וחיבה יתירה נודעת לו מבני החוזה מלובלין זי"ע, שנתנו לו במתנה את קופה של בשמים שהריח בו הרבי מלובלין]. רבי עזריאל היה מקודם אב"ד בקהילות מאסט וחאלי, שני עיירות סמוכות זו לזו. ומקובל אצל חסידים, שדרכו בקודש של רבי עזריאל היה להשתמש בנתינת קמיעות, ועל-זה היה לו התנגדות גדולה מתלמידי החוזה מלובלין זי"ע. ובכן כשהציעו לו הרבנות במונקאטש קיבלו ברצון, כי ידע שבמדינת אונגארן היה השפעתו של הגה"ק בעל ישמח משה מאוהעל זצ"ל, שגם הוא השתמש בקמיעות כידוע, ובטח לא יהיה לו רדיפות מחמת זה. ואכן נתקבל כרב ואב"ד מונקאטש בי"ד אלול תקצ"ג.

אמנם, כשהגיע לפני העיר, והוצרך לעבור דרך נהר לאטאריץ, כמעט אפפוהו חבלי מות, כי הנהר עלה על כל גדותיו. וברגע האחרון ניצל, וכך הגיע להעיר. חסיד אחד, שכנראה היה רודף מצוות, רץ לבשר לרבינו בעל בני יששכר זי"ע שרבי עזריאל נטל על שכמו את הרבנות. אבל האיש נשאר נדהם בראותו איך שחוק קל עובר על שפתיו של רבינו זי"ע, ואמר לו: "מה אעשה הלוא אנכי רואה שעתידיים אנחנו להיות מחותנים" (עיין הקדמת ספרו נחלת עזריאל). ואכן, בהיותו אבדק"ק מונקאטש, בא בקשר חיתון עם רבינו זי"ע, כי נכדו של רבינו זי"ע, רבי פסח אברהם שעהנפעלד, בן חתנו רבי משה שעהנפעלד זצ"ל, אשר נתגדל בבית זקנו רבינו זי"ע, לקח את בת רבי עזריאל לאשה. רבינו זי"ע נסע אז למונקאטש על החתונה, והתחייב עצמו ליתן מזונות לזוג על שולחנו.

כאמור, נתקבל ר' עזריאל לאב"ד מונקאטש בסוף חודש אלול, ועוד לפני הימים-נוראים תיקן מיד בבית-הכנסת הגדולה, שיתפללו נוסח ספרד, נוסח האר"י ז"ל, לאשר מקודם היו מתפללים שמה בנוסח אשכנז.

רבי עזריאל היה גדול בתורה, "סיני ועוקר הרים" - כנוסח מצבתו. מתמיד גדול וחרף, אשר יגע עצמו בתורה, בהלכה ובקבלה. גם היה מפורסם לצדיק, קדוש ואיש מופת. ומסופר, שפעם אחת ישב ולמד בבית מדרשו במונקאטש כדרכו בקודש, ופתאום באו כמה מאנשי הקהילה מבוהלים בקול צורח לבית מדרשו, שיחוס רבי עזריאל על

עצמו ויגוס, כי אש אחז בארבע פינות הבית וכרגע יישרף גם הבית מדרש. אבל רבי עזריאל לא קם ולא זע, באומרו שכל-זמן שנמצא אני בתוך אש דת - התורה הק', לא ישלוט בבית המדרש הדליקה. אכן, כאשר גמר שיעורו, בשעה הקבוע לו מיום ליום, יצא לאט לאט כדרכו בקודש מבית המדרש, וכהרף עין נשרף בית המדרש.

מרכז האמונה בעולם

סיפר רבינו שליט"א:

פעם אחת כשאמר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע את השיעור בישיבתו הרמה, והציע סברא ליישב איזה קושיא חמורה, העיר בתוך דבריו שאף שהסברא נראה דחוקה אבל יש לו הכרח לזה מאיזה גירסא שבהגהות הגר"א על התוספתא. ברם אחר-כך ראו התלמידים שנתחלף לו לפי שעה הגהות של מחבר אחר הנדפס בש"ס ווילנא על התוספתא, ולא היתה זו הגהות הגר"א, ולפי זה לא היה מזה ראייה לסברתו.

באותו הערב אחר מעריב הלך תלמיד אחד להעיר לו על-זה [בדרך ארץ וחכמה כתלמיד לפני רבו]. אז אמר רבינו זי"ע, שתולה את מה שאירע לו כזאת, ברוב טרדותיו בלי סוף בעניני הדת והכלל, ואמר שמלפני שנים כשהיתה דעתו פנויה יותר ללמוד עם התלמידים לא היה אפשר שימצא לו כזאת [ובפרט בעת השיעור בישיבה]. והוסיף שבכל זאת אינו מתחרט מדרכו לטובת כלל ישראל, כיון שטעות-בפלפול לעולם חוזר, אבל מסירתו להאמונה התרופה - חלילה שיטעה בה ח"ו אפילו כחוט השערה, וצורך השעה מחייבתו למסור נפשו ומאודו וחיייו לצורך אמונת ישראל בד' בדרך האמת. ואמר אז בלשון קדשו "ביי אונז איז ב"ה די צענטראל פון אמונה אויף די וועלט...".

ושוב בשיעור הבא בישיבה אמר לתלמידיו שחוזר בו מסברתו הראשונה, ואמר אז סברא חדשה וברורה יותר לתרץ הקושיא שעמדה לפניהם אז.

הלכה ומנהג

אוהל על קברי צדיקים

בהספדו על רבינו בעל שם שלמה זי"ע, דרש רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע את הכתוב (תהלים מח, יג-טו) סבו ציון והקיפיה ספרו מגדליה, שיתו לבכם לחילה פסגו ארמנותיה למען תספרו לדור אחרון, כי זה אלקים אלקינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות. והוא, שדוד המלך בא לפרט מעלת המנהג להקים אוהל ובנין על קבר של צדיק. "סבו ציון והקיפיה", תסובכו ציון על בחינת המקיף של נפש ששורה שם (עיין טעמי המצוות להאר"י ז"ל פרשת ויחי). "ספרו מגדליה שיתו לבכם לחילה פסגו ארמנותיה", להעמיד בנינים נאים ומפוארים שמה, כמו שמצינו שנהגו כן מקדמת דנא - להעמיד ארמונות יקרים על קברי מלכי בית דוד. ואם יפלא לבך, הלא זה נגד דברי חז"ל (ירושלמי שקלים פ"ב ה"ה) אין עושים נפשות [- ציונים] לצדיקים דבריהן הן זכרונם, על-זה השיב הקרא "למען תספרו לדור אחרון". כלומר, "הענין נכון מאוד ונחוץ בדורנו, דרא בתראה, לקבוע אמונת השארת הנפש בלב העם, וכדאים המה להושע הבאים להתפלל על ציון הצדיק, בזכות אמונת השגחת ד' ואמונת הצדיק הנפטר ואמונת השארת הנפש". כי מה ש"זוכרים המעשים-טובים שעשו בחייהם, אין ראייה עוד לזה, כי גם האומות-העולם יספרו מגדולת חכמיהם שהיו לפנייהם". על-כן מוכרחים להעמיד אוהל שמה "לקבוע אמונת השארת הנפש באמת כי הצדיק עדיין חי וקיים" - "כי זה אלקים אלקינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות", שאף אחר מיתתו של הצדיק, עדיין הנפש בקיומה [עיין רד"ק שמפרש תיבת "על מות" - על המיתה], עיין שם.

והנה, כשכבר הקימו בנין על נפש של צדיק, האם צריכים להעמיד גם מצבה ולכתוב שמו עליו? שאלה זו שאל אחד לרבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, והטעים עוד שאלתו על-פי דברי הב"ח (יורה דעה סימן ססד) ש"דין בנין כדין מצבה דזה וזה אינו אלא

לציון", ואם-כן למה צריכים שניהם. וכן, מה-שהבאנו בשם האריז"ל שתכלית המצבה הוא להשאר הנפש, גם האוהל יועיל לזה. ואם-כן, אם בנו אוהל לתועלת הבאים להתפלל, מה יתרון יש להקים גם מצבה באמצעותו?

רבינו זי"ע השיבו (שו"ת מנחת אלעזר חלק ג סימן לז) בהקדם להבינו תכלית הקמת מצבת-אבן על מקום הטמנת הצדיק. כי אין הסיבה לזה לעשות להם זכר שהיה בעולם צדיק כזה, ושלא יושכח זכרו, כי אין הם צריכים לזכר - "אין עושים נפשות לצדיקים דבריהן הן זכרונם". זכרם לא יסוף מתוך היהודים. אלא הטעם הוא להודיע מקום מנוחתם, שיוכלו העם לבוא ולשפוך שיחם שמה. אבל על תכלית זה כבר מהני אהל, ולמה יעשו גם מצבה. הלא אדרבה, אם יעמידו מצבה יהיה קצת מוכח שהוא רק להזכרת הנפש - וזה אסור אצל צדיקים. ובכן, "במדינות רוסיה ורוסיש-פוילין, בקברי הקדושים אשר בארץ המה מדורות שלפנינו, יש כמה שהבית נבנה סביבם ובתוך האהל פנימה רק גדר או כיפה מציין מקום הקבר איש האלקים, ואין שום מצבה ולא שום דבר נחרת על מצבו".

אבל "במדינתנו ומלכות קיר"ה נוהגים שגם באהלים נטעו ונבנו על קברי צדיקים, עם-כל-זה מעמידים מצבה גם-כן". במקומות אלו חורטים שמו של הצדיק על מצבה גם במקום שיש אהל בנוי. והטעם בפשטות הוא, ש"כמו שיש ברוב אהלים של הצדיק ובנו הראוי או בני-ביתו ומשפחתו, וברבות הימים יטעו וישכחו איזה קבר של הצדיק ואיזה של בנו, והרוצה להשתטח שמה לא ידע איזהו בדיוק כאשר מצינו במערות תנאים ואמוראים בארץ-הקודש, אשר מצינו להאריז"ל בשער הגלגולים שקיים הרבה מהם שהוא קבור שם זה כמו שאומרים העולם, והרבה מהם גילה ברוח-קדשו כי העולם טעו שצדיק אחר הוא, וכל זה נמשך בעל-כרחך ההגדה בטעות על-ידי שלא נחרת שם במקום קבורתם בדיוק, על-כן יש צורך מצבה גם בתוך האהל", עיין שם עוד בהמשך הדברים.

דעה חכמה לנפשך

יום אחד הוסיף משה מדעתו, והסכים הקדוש ברוך הוא עמו

"ויאמר ד' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר גו' והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ד' גו'" (שמות יט, י-יא). אמנם אמרו חז"ל (שבת פז, א): יום אחד הוסיף משה מדעתו, והסכים הקדוש ברוך הוא עמו.

כנר בפני אבוקה

כותב הגה"ק בעל קדושת לוי זי"ע (על שיר השירים א, ו) שיש שני דרכים בהם יכול האדם להגיע למדרגת ענוה. יש שבא לכלל ענוה על ידי שמכיר בשפלות ומיעוט ערכו בתורה ומצוות, ומתבונן במותר האדם מן הבהמה אין, כי הוא רק עפר ואפר.

אך יש מדרגה למעלה מזה שאפשר על ידה להכיר שפלותו. כשמתבונן האדם שהוא נמצא לפני המלך הרם ונשא הקדוש ברוך הוא, הוא עומד מרעיד מפני הרגשת הרוממות האלקית. כשהאדם שם לנגד עיניו וממותו יתברך, האיך כל שרפי מעלה עומדים באימה וביראה לפניו, חיל ורעדה יאחזון מחמת הדר גאון עוזו, ממילא בא להכיר ולהרגיש מיעוט ערכו ורוב שפלותו ואפסותו. על מדרגה זו אמרו חז"ל (פסחים ה, א) "למה הצדיקים דומים בפני השכינה - כנר בפני האבוקה", ופירש רש"י כשהנר

יומא טבא לרבנו!

ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה
שבו נזכה לברך על המוגמר
ולסיים בכי טוב
במחזור הרביעית בעה"י

ספר הקדוש "דברי תורה"

של כ"ק אדמו"ר
מרן בעל מנחת אלעזר זי"ע

אשר תקעו? אותיותיו בתשעה מהדורותיו
נלמד במשך תתש"ב ימים, שלש שנים, יום אחר יום,
על-ידי המון חסידים ואנשי מעשה ברחבי העולם

ברעננות והתחדשות
נתאזר כולנו יחד בעזה"י
בהתחלת לימוד
מחזור החמישית
בעצם יומא דהילולא
- ב' סיון ה'תש"פ
הבא עלינו לטובה

כפי בקשת וקריאת
כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א

הדרן עלך ספר הקדוש דברי תורה!

ומעתה אברך את ד' אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה...
ויהיה ד' עמדי בזכות אבותינו, ישמרנו וישיענו ויעזרנו,
ברוך אשר הלכתי לעולות במסיליה העולה בית א-ל, לקרב ביאת הגואל...

בשם ד' נתחיל לטובה, לעסוק בדברי תורה באהבה.

לשון רבינו זי"ע
ברישי מהדורא רביעאה

לרגל התחלת מחזור החמישי
בלימוד הספר הקדוש מדי יום
בעצם יומא דהילולא - ב' סיון

מהדורת
ובלכתך בדרך

יהא ניתן להשיג בעזה"י א

נודה לד' שזכינו לראות את
הספר הקדוש "דברי תורה"
מופיע במהדורת 'ובלכתך בדרך'
על ידי הוצאת אמת, לתועלת
אנ"ש המתחילים בעה"י בפעם
החמישית לעסו"ק בדבר"י
תור"ה בשיעור קבוע בכל יום.
ומכאן הקריאה לכל אחד ואחד
מאנ"ש, להצטרף לשיעורים אלו
בצוותא חדא, ומובטחני שיהא
לו לטובה ברוח בנפש ובגוף,
ובזכות רבה"ק אא"ז זי"ע כבר
ראינו בעה"י ישועות רבות, וכה
יוסיף השי"ת לטובה ולברכה.

מתוך מכתב קודש
של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ברי"ש מהדורא זו

ת
ס ביומו
ן ה'תש"פ

קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא!

שליסט אייך אן אין די חבורה קדושה
פון דעם גרויסן ציבור חסידים
לומדי ספר הקדוש
"דברי תורה"

וועלכע זענען אצינד מסיים די מחזור הרביעי,
און הייבן יעצט אן די מחזור החמישית בשעה טובה
כפי בקשת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

די לוח היום ללימוד דברי תורה
מיום ב' סיון התש"פ עד יום ב' סיון ה'תשפ"א
וועט אי"ה פארשפרייט ווערן בבתי מדרשינו
אין די טעג פאר די הילולא קדישא

בא בפני האבוקה לא ניכר הארת הנר מחמת בהירות האבוקה. כלומר הצדיקים באין למדריגת ענוה מחמת הכטה ברוב גדולת הכורא ברוך הוא. בראותם רוב הבהירות הגדולה של מעלה, תשכון בקרבם מדת הענוה והביטול, עד שמציאותם אינה תופסת מקום אצלם כלל.

ביאור דבריו הקדושים: הענוה אשר היא מושפעת מהכרת שפלות ומיעוט ערכו של האדם קרוי-מחומר, הרי סוף-סוף יסוד הענוה הוא האנכיות והישויות של האדם. הוא מגדיר את מציאותו - ובא להכרה שהוא רק עפר ואפר. מה שאין כן הענוה הבא מחמת העמידה לפני רוממותו יתברך, הרי יסוד הענוה הוא - האור אין סוף ברוך הוא, אשר נגדו מתבטל כל מציאות וישות שהוא. "כל דיירי ארעא כלא חשיבי" (דניאל ד, לב). כל העולמות כולן, עליונים ותחתונים, כלא חשיבי קמיה, וכאין ואפס ממש.

"והאיש משה עניו"

זו היתה המעלה היתירה במדת הענוה של משה רבינו ע"ה, דכתיב (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". כלומר, הגורם לזה ש"האיש משה עניו מאד מכל האדם", היה מפני שכל האדם הם "על פני האדמה". הענוה של כל אדם אחר בא כשמכיר שהוא "על פני האדמה", רק עפר ואפר. אמנם לא כן משה רבינו. הוא היה תמיד דבוק בשכלו הקדוש והטהור בעולם העליון, וראה האיך כל שרפי מעלה עומדים באימה וביראה, ומתוך כך הרגיש אפסותו ושפלותו.

"גדול" שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב (בראשית יח, כו) ואנכי עפר ואפר, ואילו במשה ואהרן כתיב (שמות כו, ז) ונחנו מה" (חולין פט, א). מדריגת "ואנכי עפר ואפר" הוא הענוה והשפלות ד"על פני האדמה". באמת יש מציאות, ורק שהוא שפל ונמוך כעפר ואפר. לעומת זה, מדריגת "ונחנו מה", הוא ביטול המציאות הגמור. הביטול גבי השכינה, כנר הבטל לפני האבוקה.

יום אחד שהוסיף משה מדעתו

מצות ספירת העומר ניתנה לטהר את בני ישראל מטומאת מצרים, אשר עיקר קליפתה היתה מדת הגאווה, כמו שאמר פרעה (יהזקאל כט, ג) לי יאורי ואני עשיתני. גאולת מצרים הוא יציאה מקליפה זו. לזה צותה התורה לספור "שבע שבתות תמימות", כפירוש רש"י (ע"ז ו, א) "תמים - עניו ושפל רוח", כי בכל יום ויום צריך לבטל מדרגה מטומאת הגאווה, ולקנות מדת השפלות והענוה.

במ"ט ימי הספירה בא האדם להשיג ענוה ושפלות על-ידי שמסתכל בשפלות ערכו, ועל-ידי שעושה חשבון הנפש במה שפגם בכל מדה ומדה. אך לאחרי זה הוסיף משה יום אחד מדעתו. ביום החמישים, השפיע משה רבינו ענוה ממדרגה שלו - שהוא התבטלות כנר נגד האבוקה. לידע ולהכיר שכולהו קמי כלא חשיבא. וזהו שיום זה הוסיף משה "מדעתו", כלומר מדעת והכרה בשפלות שעד אז הכיר בה רק הוא, והנחילה לכל ישראל. והסכים הקדוש ברוך הוא עמו, שאכן ביום החמישים מתגלה לכל ישראל מדה זו, להכיר שכל העולמות עליונים ותחתונים כלא חשיבי קמיה.

על-פי: תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ליל א' דשבועות התשנ"ז

"במאי זהיר טפיי"

סיפר רבינו שליט"א:

פעם שח רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע על הא דאיתא בנועם אלימלך (פרשת בשלח) לבאר מה שאמרו חז"ל (שבת ק"ח, ב) ששאל אחד את חבירו "אבוך במאי זהיר טפיי". כי בלתי אפשרי שיזהר האדם בכל המצוות לקיימם בכל פרטיהם ודקדוקיהם, רק כשהוא נזהר במצוה אחת לעשותה, בכל פרטיה ודקדוקיה התלויים בה. ומצוה זו מסייע לו שהשי"ת יהיה בעזרו לקיים כל המצוות, עיין שם [ובזקן ביתי להגה"ק מקאמארנא זי"ע (אבות פ"ב מ"י)].

ואמר רבינו זי"ע שבבוא יום הדין שעל האדם ליתן דין וחשבון על כל מעשיו, תהיה לו מצוה זו למליץ יושר להגין בעדו. ועל זה קאי הכתוב (איוב לג, כג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת גו'. היינו שדי במליץ יושר אחד, מקיום מצוה אחת בזהירות, להגיד לאדם יושרו, ובזה פדעוהו מרדת שחת.

והוסיף רבינו זי"ע: הרהרתי בלבי, שאם אזכה למצוה אחת שהייתי זהיר בה טפיי, תהיה זו מצות לא תעשה של (דברים א, ז) "לא תגורו מפני איש"... ובין מצות עשה אמנה שקיימתי בעזרת ד' המצוה של "אחכה לו בכל יום שיבא אף-על-פי שיתמהמה", כי חכיתי לו בכל יום, בכל שעה וכמעט בכל רגע...

מילין שפירין

שפתותיו דובבות בקבר

למישרים דובב שפתי ישנים, ככומר של ענבים, מה כומר של ענבים, כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעולם הזה, שפתותיהם דובבות בקבר. ומפרש רש"י שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי. שפתיו דובבות, נעות לשון דבר שמרתיח ומבצבץ. שהיין רוחש ונע ויוצא למעלה.

ופירש בזה כ"ק רבינו שליט"א (ח"י טבת תש"ס), שאין העיקר רק לחזור על מילי שכבר אמר הצדיק בעת שהיה הוא בעולם הזה, אלא לחדש ולהוסיף דבר תורה על פי מילי שאמר אותו צדיק, שזו היא שמועה מפיו בעולם הזה, פירוש בדבר תורה שנתחדש עתה בעולם הזה,

"חדשים גם ישנים"

אגרא דבי הילולא מילי (ברכות ו, ב). איתא בספרן של צדיקים (עיין דברי תורה מהדורא ט אות לג בשם ליקוטי הש"ס להאריז"ל) ושגור בפי חסידים שהוא רמז ליומא דהילולא – יום שבו נפטר צדיק, שהעיקר בו לומר מילי משמו, כעין מה שבקש דוד המלך (תהלים סא, ה) אגורה באהלך עולמים. ושאלו חז"ל (יבמות צו, ב) וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקב"ה, רבנונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר.

ומוסיפה הגמ' לומר מאי קראה (שיר השירים ז, י) וחכך כיון הטוב הולך לדודי

אות נ, מאמר ג אות יג, מאמרי חדש אדר מאמר ג אות יד, ד"הנה התלמיד חכם הצדיק בעסקו בתורה כל ימי חייו, כל מה שעוסק בכל פעם יותר ניתוסף לו שכר בכל פעם. אבל כשמשלים ימי חייו והולך לגן עדן, ומפשיט הגוף הגשמי, הגם כי גם בגן עדן עוסקים הנשמות בתורה, מזה אין לו בכל פעם תוספת שכר, כי (עירובין כב, א) "היום לעשותן ומחר לקבל שכרם", ועשיה לא מקרי רק על ידי הגוף", ובעולם הבא אין לו גוף גשמי שכבר פשטיה. ולכן "כל ימי חיי האדם בעולם הזה נקרא מהלך, מה שאין כן בצאתו מן העולם הזה נשאר עומד, שאין לו עוד קווי שיתעלה במדריגה בכל פעם ויתוסף שכרו, רק כפי הנפסק עליו בעת צאתו בזה המעמד נשאר עומד". וכל זה הוא מפני שחסר ב'עשיה' גופנית, אבל "כשהניח תלמידו לברכה ואומרין בכל פעם שמועות מפיו בעולם הזה, הנה שפתותיו דובבות, הנה הגם שהגוף אינו ראוי לדיבור בעצמיותו, הנה עושה מלאכתו על ידי דבר אחר, היינו התלמידים האומרים שמועותיו, והנה הוה כלומד תורה ממש בגוף המעשי, וניתוסף לו שכר בכל פעם על עסק תורתו גם בקבר".

הנאה ומעלה למי שאומר

אך יש עוד ענין בזה, מלבד מה שיש טובת הנאה מזה לצדיק הנפטר. כי לא רק שזה טובה להצדיק בעולם העליון, אלא גם הלומד תורתו והאומר השמועה מפיו, גם להם יש הנאה וקרורות רוח. וכמו

ואשר יש לו חלק בו שנבנה על פי דברים שחידש הוא. וזה ש"שפתיו דובבות", שהיין רוחש ונע ויוצא למעלה, כלומר שלא נשאר שומר על שמריו כבראשונה, אלא מבצבץ ועולה, והוא דמיון חידוש חדש שנתחדש עתה על פי חידוש הראשונים. ובבחינת (שיר השירים ג, יד) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. דהיינו חדשים הבנויים על יסודות ישנים.

ועל דרך זה "איתא בשם רבינו הבעל שם טוב זי"ע (בספה"ק מאור עינים בריש לקוטי מס' שבת) שלא די בחזרה בעלמא על דברי הצדיק, אלא שצריך להכניס חיות לתוך אותם הדיבורים, וזה בחינת השתטחות על קברי צדיקים, כי בדיבורי הצדיק שם קבור וטמון החיות של הצדיק, וזה הלומד, בהכנסו עם החיות והמוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ושפתיו דובבות בקבר", עיי"ש" (עיין קונטרסי עולת שבת תשנ"ה - תורה כ"א סיון).

הנאה ומעלה לצדיק

והנה רש"י מפרש על הא ד"שפתותיו דובבות בקבר", שהיינו "נעות, והנאה היא לו שדומה כחי". וצריכים להתבונן מהו ההנאה להנפטר אשר שפתותיו דובבות, ומהו המעלה בזה להצדיק, בעולם העליון, בזה שאומרים שמועה ששומעו מפיו או שלומדים תורתם מספריהם.

ומבאר בזה רבינו הקדוש בעל בני יששכר זי"ע (בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב

דיבוק במעשה. והיא מצוה מן התורה, שנאמר (דברים י, כ) "ובו תדבק" וקיום מצוה זו במעשה היא (כמבואר בספר המצוות להרמב"ם מ"ע ו) "להתחבר עם החכמים ולהתיחד עמהם ולהתמיד בישיבתם בכל אופן מאופני העבודה והחברה, במאכל ובמשתה והעסק, כדי שיגיע לנו להדמות במעשיהם ולהאמין האמתיות מדבריהם, וזה הוא קיום (דברים יא, כב) "ולדבקה בו", אשר דרשו חז"ל (ספרי שם) "הדבק בחכמים ובתלמידיהם".

והנה שואלים חז"ל (כתובות קיא, ב) עה"כ (דברים ד, ד) ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום, וכי אפשר לדבוקי בשכינה והא כתיב (דברים ד, כד) כי ד' אלקין אש אוכלה. אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם כו' והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה. וברמב"ם (שם) מבואר שכל המדמה מעשיו למעשה החכמים מקיים ולדבקה בו. ונראה מזה, שכמו שפשוט לחז"ל שא"א לפרש הכתוב כפשוטו, שהחיוב להידבק בד' כביכול ממש, שהרי אש אכלה הוא, הרי כן פשוט שא"א לדבק בתלמידי חכמים כפשוטו, שהרי אמרו חז"ל (הגיגה כו, א) תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן, קל וחומר מסלמנדרא, ומה סלמנדרא שתולדת אש היא, הסך מדמה אין אור שולטת בו, תלמידי חכמים שכל גופן אש, דכתיב (ירמיהו כג, כט) הלוא כה דברי כאש נאם ד', על אחת כמה וכמה. הרי שגם בתלמידי חכמים עצמם אי אפשר להידבק ממש,

שביאר בזה רבינו שליט"א (ב' סיון תשנ"ז) על פי המבואר במסכת בבא מציעא (פה, ב) בעובדא שסיפר רב חביבא מחד מרבנן שהיה אליהו הנביא שכיח גביה, שבבקר היו עיניו יפות, ולערב נראו עיניו כנשרפו באור. ושאלו על זה, והשיבו, שבקש את אליהו שיראהו את הצדיקים בעולם עליון, והוא עשה כבקשתו, אך הזהירו שלא יסתכל שם במרכבתו של רבי חייא. וכשעלה לשם לא יכול לעמוד בנסיון והסתכל בה, ויצאו ממנה שני לפידי אש ושרפו את עיניו. שוב למחר הלך למערת רבי חייא, והשתטח על קברו, ואמר "מתנייתא דמר מתנינא", היינו שהזכיר שאת משניות של ר' חייא הוא לומד, ועל ידי זה התרפא. חזינו מזה שאף לאיש צדיק אשר אליהו הנביא היה שכיח אצלו, מכל מקום כשרצה להתקשר לנשמתו של רבי חייא, באופן שיוכל להסתכל במרכבתו, לא הזכיר זכות אחרת אלא מה שלומד את תורתו. וזה הענין לומר שמועה מפיו של צדיק, להזכיר כי "מתנייתא דמר מתנינא", שהוא עיקר ההתקשרות בנשמת הצדיק.

דביקות בצדיק

והנה דבקות בצדיק יש בב' אופנים. א' על פי המובא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פ' חיי שרה) ששמע מפורש מפי רבינו הק' הבעש"ט זי"ע, "שבמקום שחושב האדם שם הוא נמצא". וכן החושב על צדיק ודרכו, תורתו ועבודתו, הרי הוא נמצא שם באהלי הצדיק, צלא דמהימנותא. וב'

דומה כאילו הוא חי ממש. ואף שמנהג ישראל תורה הוא, ובודאי יש סודות גדולות בכל מנהגי ישראל, וכן גם במנהג שנוהגים לתת "לעקאך און בראנפען" ביומא דהילולא של צדיק ומברכים איש את רעהו אשר "זכותו יגן עלינו", מ"מ פשוט שאין זה העיקר, אלא שעי"ז עולה בזכרון צדקות הצדיק ומפעליו לטוב, ומקבלים עלינו ועל זרענו, ליסע ולילך לאורם עד עת שלילה כיום יאיר, בביאת הגואל במהרה (קונטרסי עולת שבת תשנ"ח - כ"א סיון).

שהרי גם הם "כל גופן אש". אלא בהכרח שקיום המצווה ללמוד ולהדמות לחכמים בדרכם במאכל ובמשתה כו', ועי"ז נחשב כאילו דבקים בשכינה.

נמצא שהעוסק ביומא דהילולא של צדיק בסיפורי מעשיו של הצדיק, אשר מהם יש ללמוד צדקתו וגודל מעלותיו וגודל תורתו וחכמתו, מקיים בזה מצות עשה ממש, והרי הוא כאילו דבק בשכינה הקדושה. וכל שכן האומר דברי תורה מפיו, שמקושר בהצדיק ממש בבחינת רוחא ברוחא, שהרי פועל שיהיה הצדיק

יומא דהילולא - תרעין פתוחין

פעם, ביומא דהילולא של רבינו בעל שם שלמה זי"ע, סיפר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע;

אחר הסתלקות מרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, לא מצא תלמידו הרה"ק ר' יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זי"ע מנוח לנפשו, כי הצטער מאוד על הסתלקות רבו הקדוש. בא אליו הבעל-שם-טוב בחלום הלילה, ואמר לו שאל יצטער כל-כך עבור העדרתו, שהלא כן מוכרח להיות עד תחיית המתים.

והוסיף לומר לו עוד, שאלו היית יודע, כמה הרפתקאות וטרחות עברתי להשפיל ולירד מן עולמות העליונים עד לעולם השפל הזה, כדי לבא ולומר לך דברים הללו, אזי בלי ספק לא היית עושה זאת. אמנם, ביומא דהילולא שלי, וכן ביומא דהילולא של כל צדיק וצדיק, מוכרח נשמת הצדיק להשפיל את-עצמו לבוא לעולם-הזה ולירד על ציונו, ואז תרעין פתוחין לשמוע צעקת המבקשים על ציונו, ולהיות עבורם שליח-מצוה לפעול כל טוב.

בענין דיומא

גדולים צדיקים במיתתן

"ערך קדושת מעלתם נשגבו למעלה ראש"

(חיים ושלוש פרשת וזאת הברכה על הכתוב מימינו אש דת)

את צרותיהם ודאגותיהם, בבחינת (בבא בתרא קטז, א) "כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים". אבל כשנפרד הצדיק מסוגם, ונתעלה לדרגה עליונה, נפסק - במדה מסוימת - טובתם. זי.

בעיקר, מתברר מתורתם שתי בחינות ומהלכים לזה:

..... לראות בטוב ד'

א הצדיק, בהיותו בעולם הזה, הוא רואה ומבין בסבלות אחיו, ולכן דואג בדאגתם. וככל שמצטער בצרתם יכול להתפלל

בתורת רבותינו הקדושים מבואר על הא דאמרו חז"ל (חולין ז, ב) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, שהכוונה בזה, שהצדיק מתעלה לאחר מיתתו - במדרגתו והשגתו - פי כמה ממה שזכה בחייו. עודם בחיים חיותם, נגבלו השגתם ומדרגתם בגבולי עולם-הזה, אבל לאחר שעלו למעלה, ליהנות מזיו השכינה, משיגים הרבה יותר מגבולי העולם. דבר זה, אף שהוא לטובת הצדיק ונשמתו, הרי שלמצוקים הדרים בעולם הזה הגשמי, נחשב הדבר לחסרון. כי בשעה שהצדיק היה בסביבתם וקרבתם, יכלו להגיש אליו

- "שמעתי את תפילתכם ובכייתכם, ברם מה אוכל לעשות כעת בעולם-העליון, שאני רואה שכל מה שנגזר - הכל הוא לטובה לישראל, ועל-כן לא אוכל לומר דבר נגד זה. אמנם אתם בעולם התחתון, שכפי הבנתכם אינו לטובה, על-כן תוכלו אתם להרבות בתפלה לבטלם".

שכחה לפני כסא כבודך

ב רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (דברי תורה מהדורא ה אות מ) מספר, אשר פעם אחת נתן הגה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זצ"ל פתקא לשכיב מרע אחד ל"ע, שבבואו לעולם העליון יתן אותו לאביו הגה"ק רבי נחום מטשערנאביל זצ"ל בעל מאור עינים, שימליץ בעדו שם בעולם העליון. והוסיף לבקש מאותו שכיב מרע שיבא לאחר-כך להגיד לו אם הועיל. ואכן, לאחר-זמן בא אותו הנשמה אל הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זצ"ל והגיד לו, שבקושי נזכר אביו הקדוש מעולם השפל הזה, וגם מבנו החביב הקדוש שהוא בעולם הזה כו', עיי"ש.

כלומר,

גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, שבבואם לעולם העליון הם נתעלים בעולמות ובמדרגות כה גבוהות, הולכים מחיל אל חיל לרדוף לדעת את ד', אשר ברבות הימים, כמעט ושוכחים שיש עולמות שפלים מהם. מה שהצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, משחרר אותם ומנתק אותם מעולם שפל ונקלה כזה.

בעדם ולהושיעם. אף שכולנו מאמינים, ובפרט הצדיק, שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס, ב), ומאתו יתברך לא תצא רעות, והכל לטובה, סוף-כל-סוף מצטערים אנשי-חומר בהצרה, ואי-אפשר להם להשלים עם המצב, אזי נכנס הצדיק בעובי הקורה ופועל בעדם. אבל בשעה שהצדיק יוצא ממדודי עולם הזה, הוא מפסיק לראות את צרת ישראל כצרה - כי שם נתגלה לו רזין וסודות וטעמי כל הפורעניות הבאות לעולם. הוא רואה בהם טובה גדולה ותועלת, ואי-אפשר לו להצטער עליהם, שוב נפסק מאתו הכח להתפלל שיחוסל הצרה.

רבינו

בעל מנחת אלעזר זי"ע (שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר תקע בשופר אות כח, דברי תורה מהדורא א אות קיח, ועוד) אף מצרף סיפור להביע ענין זה:

עבודת הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק

זי"ע היה לבטל גזירות מעל כלל ישראל, ופעל נוראות בזה על-ידי תפילתו הטהורה שבקעה כל השבעה רקיעים. הרבה גזירות שפעל בחיים חיותו לעכבם, יצאו לפועל אחרי הסתלקותו. גדולי תלמידיו נסעו על 'ציון' שלו לשפוח שיח, והרבו בעבודה ובתפילה, שיפעול רבם גם עכשיו לבטל הגזירות הקשות אלו מישראל.

באותו לילה בא הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, (בחלום או בהקיץ) לתלמידו הרה"ק הרבי ר' מענדל מרימנוב זי"ע, ואמר לו:

יששכר ז"ע) שמתבאר מדברי חז"ל במקור הענין. שהרי דבר זה ש"גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיההו", ילפינן (חולין שם) מאלישע - שבחיו של אלישע כשהחיה את בן השונמית, הוצרך לשים פיו על פיו ועיניו על עיניו ולבקש רחמים, ואילו אחר מותו, כאשר רק נגע מת בעצמות אלישע, נאמר (מלכים ב יג, כא) "ויחי ויקם על רגליו". הרי ש"גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיההו" קאי על פעולתם בישועתן של ישראל בעולם הזה. ומאלישע ילפינן לכל הצדיקים שגדולים במיתתן יותר מבחיההו, שכן בחיההו כדי להוושע מכחם בעיני שנהיה קשורים אליהם ממש עד בבחינת "פיו על פיו ועיניו על עיניו", ובמיתתן בעיני רק לנגיעה בהם כדי להפיח בנו רוח חיים, והבן.

ולכן ילפינן שגדול כח הצדיק לאחר מיתתו לפעול ישועות בישראל, מקרא דתחיית המתים דייקא, מפני שטעמא דמילתא למה אכן גדולים במיתתן יותר מבחיההו, כי הצדיק הוא "אורו של עולם" (ב"ב ד, א), אמנם כשהצדיק חי בעולם הזה הוא מאיר לעולם באורות שהם כפי ערך זה העולם, אך במיתתן זוכים הצדיקים "לאור הגנוז", שהרי הקב"ה גנוז לצדיקים לעתיד לבוא (הגיגה יב, א). ולכן, כשחוזרין לעולם הזה במיתתן להאיר לעולם בישועות, הרי הם מאירים באור הגנוז. ומשום זה אמרו שגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיההו, כי אז מאירים באור גדול יותר, הוא אור

רבינו בעל בני יששכר ז"ע אמר וצווח פעם בימים הנוראים (מובא בשער יששכר שם אות כו): האיך יוכלו המלאכים להיות דיינים בבית-דין של מעלה, לדון אותנו, וכי יש להם השגה מדאגת פרנסה, או עצת היצר-הרע שיש לבני אדם מישראל בעולם-הזה, ותאותיו וצרכיו, או שאין לו לשלם שכר לימוד או כהנה, אלא בעל-כרחך צריך לומר שבית-דין של מעלה מורכב מנשמות הצדיקים שהיה כבר בעולם-הזה, וידעו צערן של ישראל, והמה יוכלו לדון ולהורות בזה. אולם כאשר יארכו הימים ושנים, והצדיק הוא כבר שם - בבית-דין של מעלה - זמן רב, הן בבוא לפניו משפט החוטא בעולם-הזה כבר יזעף לבו מאוד, לאשר כבר שכח הצער ונסיונות של יושבי קרוצי חומר עולם-הזה, ושוב אינו יכול לדון [והוא בסוד מה שאמרו חז"ל (סנהדרין לו, ב) אין מושיבין בסנהדרין זקן, ופירשי"י "ששכח כבר צער גדול בנים ואינו רחמני"]. ועל-כן מצטרפים, חלילה, צדיק אחד מעולם-הזה לישב במקומו, עיי"ש עוד.

לפעול ישועות בקרב הארץ

ברם, לא רק שטובה להצדיקים שנתעלים במיתתן יותר מבחיההו, ואדרבה לאנשי עולם-הזה רע הוא - שנתרחק הצדיק מהם ומצבם. אלא צדיק שנתעלה במיתתו - טובה הוא לישועות לדרי מטוה. כך הכריח רבינו שליט"א (ליל שבת קודש פרשת שמות תשנ"ז, שחל בו יומא דהילולא של רבינו בעל בני

קשר זה שבין החסידים לרבים גם לאחר פטירתו, מועיל להם שהצדיק משמרם - מעולם העליון - שלא יבואו לידי חטא. כמבואר באריכות בליקוטי הש"ס להאריז"ל (בבא קמא ט, ב) "כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו", שהצדיקים שכבר מתו, באים לשמור את החיים שבעולם-הזה שהם משורש נשמתם, שלא יחטאו, ובה אומר "כל שחבתי בשמירתו", היינו כל שהצדיק נתחייב לשמור אותו שלא יחטא, "הכשרתי את נזקו", עליו להכשיר שלא יזק ולא יחטא, עיי"ש. ועל-פי-זה מפרש רבינו הקדוש בעל דרכי תשובה זי"ע (בתפארת בנין פ' משפטים ד"ה הנה) את הכתוב "הנה אנכי שולח מלאך לפניך", היינו נשמת הצדיק (כמבואר בזהר ח"ב נו, ב דנשמותיהו דצדיקייא אותן מלאכי קדישי עילאי), "לשמרך בדרך", לשמור את האדם בדרכו בעולם-הזה כל ימי חייו, "ולהביאך אל המקום אשר הכינותי", היינו לשמור את נשמת האדם להביאה למקור מחצבתה בלי היזק. אמנם אומר רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע, כל דברי האריז"ל שהצדיק משורש נשמת האדם משמרו מן החטא, נאמרים רק שלא תכשל בעבירה שלא מרצונך, בשוגג או באונס רח"ל, אבל על הפשעים שאדם עובר מעצמו ח"ו, על-זה לא מועיל שמירת הצדיק. ולזה מסיים הפסוק "ושמע בקולו כי לא ישע לפשעכם", על הפשעים שאדם פושע בעצמו, על זה לא ישא נשמת הצדיק, על כך הזהיר הכתוב ביותר, עיי"ש.

הגנוז. והנה, איתא בזהר (ח"א קלא, א) שאף אותן בני אדם שלא הצליחו לתקן גופם בעולם-הזה ולא יזכו מצד עצמם לתחיית המתים, ישפיע עליהם הקב"ה מאור הגנוז, ובה יזכו גם הם לתחיית המתים, עיי"ש (ובבני יששכר מאמרי חדש כסלו טבת מאמר ב אות כא). ולכן, הצדיק בעולם העליון, שגדול כחו להאיר באור הגנוז, לכן נתרבה כחו בתחיית המתים. ושפיר ילפינן מינה, שלכל ישועות ורפואות הנצרכות לבני אדם, גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיהן - לפעול אצלם כל טוב.

קשר של קיימא

אמרו חז"ל (עבודה זרה י, ב) כי שכיב אנטונינוס אמר רבי נתפרדה החבילה. ופירש"י: נתפרדה החבילה, אהבתינו שנקשרה נפש בנפש. ולכאורה תמוה, דמה אשמעינן בזה שאמרו ש"נתפרדה החבילה", הלא פשוט דכיון שמת בטלה אהבה, ובודאי לא יוכל להתקשר נפש בנפש לאחר שמת ומוטל כאבן דומם. וכתב רבינו הק' בעל מנחת אלעזר זי"ע (דברי תורה מהדורא ג אות ט), דודאי הכוונה בזה, דהרי ידוע שאצל הצדיק, הרי אף לאחר פטירתו מן העולם, נשאר ההתקשרות נפש בנפש בינו לבין חסידיו ואוהביו. וזה משמיענו דזה שייך רק באוהביו וקרוביו מישראל, מה-שאינ-כן בנפש נכרים הערלים, הגם שהיה אוהבו לא שייך זה כלל.

בעולם הזה, הנה שפתותיו דובבות, הנה הגם שהגוף אינו ראוי לדיבור בעצמיותו, הנה עושה מלאכתו על ידי דבר אחר, היינו התלמידים האומרים שמועותיו, והנה הוא כלומד תורה ממש בגוף המעשי, וניתוסף לו שכר בכל פעם על עסק תורתו גם בקבר" (בני יששכר מאמרי חדש אדר מאמר ג אות יד).

קשר על גבי קשר

מחמת קשר הנפשי שנשאר בחסידיו ותלמידיו של הצדיק גם לאחר פטירת הצדיק, לכן - אומר רבינו הקדוש בעל בני יששכר זי"ע - חייבים אלה שהסתופפו בצלו והתחממו לאורו בחיים חיותו, להמשיך ולחסות בצל הצדיק הממשיך דרכו בקודש, שהוא מאותו שורש, כי רק כך תבוא נשמתם על סיפוקה ותקבל את הדרוש לה. ומבאר הדברים, דהנה אמרו חז"ל (הוריות יג, א) צדיק שמת אין לו תמורה. ומאידך אמרו (יומא לח, ב) עד שלא שקעה שמשו של צדיק זה, זרחה שמשו של צדיק אחר. ולכאורה הם דברים סותרים.

אמנם מבאר רבינו בעל בני יששכר זי"ע, שכאשר צדיק נפטר, לא נחה דעתם של תלמידיו וחסידיו, אף אם יבוא במקומו צדיק אשר מדרגתו שוה לזו של רבם. כי רוחו של הצדיק הראשון עדיין מפעמת ומקשקשת בהם, והיא יכולה להתאחד רק עם רוחו של צדיק השני הממשיך דרכו בקודש מאותו שורש נשמה. בהיותם בצלו של צדיק אחר שאינו מאותו שורש,

שפתותיו דובבות

הקשר הזה שבין החסידים לרבם, מועיל גם לאידך גיסא. "כי אם התלמיד, שהוא משורש נשמת הצדיק, הולך בדרך טובה ומזוכך נפשו, אז נתעלה גם הצדיק למעלה ראש" (תפארת בנים פ' חקת ד"ה ויבא). וזהו שאמרו חז"ל (יבמות צו, ב) שדוד המלך ביקש (תהלים סא, ה) אגורה באהלך עולמים - בשתי עולמות, דכשיאמרו דבר מפיו שפתותיו דובבות. ותמוה, "מהו ההנאה להנפטר אשר שפתותיו דובבות", ומהו המעלה בזה להצדיק, בעולם העליון, בזה שאומרים שמועה מפיו או שלומדים תורתם מספריהם.

ומבאר בזה רבינו הקדוש בעל בני יששכר זי"ע, ד"הנה התלמיד חכם הצדיק בעסקו בתורה כל ימי חייו, כל מה שעוסק בכל פעם יותר ניתוסף לו שכר בכל פעם. אבל כשמשלים ימי חייו והולך לגן עדן, ומפשיט הגוף הגשמי, הגם כי גם בגן עדן עוסקים הנשמות בתורה, מזה אין לו בכל פעם תוספת שכר, כי (עירובין כב, א) "היום לעשותן ומחר לקבל שכרם", ועשיה לא מקרי רק על ידי הגוף, ובעולם הבא אין לו גוף גשמי. ולכן "כל ימי חיי האדם בעולם הזה נקרא מהלך, מה שאין כן בצאתו מן העולם הזה נשאר עומד, שאין לו עוד קווי שיתעלה במדריגה בכל פעם ויתוסף שכרו, רק כפי הנפסק עליו בעת צאתו בזה המעמד נשאר עומד". אבל "כשהניח תלמידיו לברכה ואומרין בכל פעם שמועות מפיו

ואשתו נשאת לאחר, "עם כל זה לא מיתדר לה עמו, משום שהוא רוחא דשדה קמאה בגווה, דמקשקש במעהא כו', וההוא רוחא אינו מתאחד עם הב' אם לא שהוא גואלו הקרוב אליו משורש אחד", ע"ש (אגרא דכלה פ' פנחס ד"ה אלקי הרוחות).

אין דעתם נוחה מחמת אותה רוח שיש בקרבם של צדיק הראשון, ואין באפשרותם לקבל השפעה מצדיק אחר, כי אם מצדיק הממשיך דרכו בקודש של צדיק הראשון. ענין זה הוא בדוגמת סוד היבום, כמבואר בזהר (ח"ג רפא, א) שכאשר הבעל נפטר,

יום הילולא - כיום ישועה

שגור בפי חסידים, שיומא דהילולא של צדיק, הוא יום המסוגל לפעול ישועות בכל ענינים - בזכותו של אותו צדיק בעל הילולא.

הגבה למעלה, הרי בעל-כרחך נשמתו באה לתוך הזמן, שהרי הזמן של "יום השנה" היא הסיבה שנשמתו עולה לעולם גבוה יותר, והאי יומא הוא דקא גרים. וכיון שבאים הצדיקים אל תוך הזמן, שומעין בקשתינו ומברכים את ישראל בברכות זמניים בעולם הזה, בני חיי ומזוני וישועות בכל ענינים.

..... הזמן קא גרים

להבין במה שונה יום "יארצייט" של צדיק מכל ימות השנה. במה כוחו של צדיק דוקא ביומא הילולא דיליה - שיוכל לעזור לדבקים בו ולפעול בעדם הצטרותם. וביאר בזה רבינו שליט"א (ה' ניסן תשנ"ה, הילולא של הגה"ק מאפטא זי"ע), שבשאר ימות השנה הרי הצדיקים שבעולמות העליונים, עוסקים בענינים נצחיים של תיקון העולמות, אשר היא למעלה מן עולם-הזה ולמעלה מן הזמן, ועל כן כשמזכירים לפניהם שישראל צריכים להושע, בישועות בני חיי ומזוני, שהם ענינים הנצרכים רק לזמן, נראה לנו שהם בבחינת (תהלים כב, ב) "רחוק מישועתי דברי שאגתי". והוא, יען שהם למעלה מן הזמן ואנו למטה. אכן, ביומא דהילולא של צדיק, שהוא עת שיש לנשמת הצדיק עליה

..... כהכנה לעליותו

מבואר בספרים הקדושים, אשר קודם שהצדיק מתעלה בעליה ביומא דהילולא דיליה, בא ויורד לעולם הזה התחתון - ואז הוא פוקד נפשות חסידי לטובה.

ולבאר הענין, אמר כ"ק רבינו שליט"א (ב' סיון תשנ"ו) על פי דבריו הקדושים של

להביא השפע גם לעולם-הזה, בו צריכים כלל ישראל לתשועה גדולה בכל העיניים. וכל זה משום היות הצדיק "בן עולם הבא" אשר "הליכות עולם לו", שאינו חושב על מדרגותיו ורוב מעלותיו, אלא אדרבה "לא מחזיק טיבותא לנפשיה", וחושב רק לכבוד שמים ולטובת כל ישראל.

וביותר, ביאר רבינו שליט"א (ליל ב' דסוכות תשנ"ו), על-פי מה שכתבו המקובלים הראשונים לפרש הכתוב (תהלים לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחסים בך נגד בני אדם, דהנה החסד שבא מן קו ימין הוא כל כך בגודל האור הרוחני, דק מן הדק, עד שאין העולם יכול לקבלו. אכן השי"ת, מדרך הטוב להטיב לברואיו, ברצונו כביכול מלביש זה החסד בקו שמאל, ושם נתגשם ונתעבה קצת, ועי"כ יכולין העולם לקבלו. וזה שאמר "מה רב טובך אשר צפנת", שתלביש את טובך בצד צפון, היא מדת הגבורה, זה הוא "רב טובך", שאנו יכולים לקבלו בעולם הזה, ו"פעלת לחסים בך נגד בני אדם" (עיין תפארת בנים פ' ויחי על הכתוב מידי אביר יעקב גו').

ולכן, ביומא דהילולא של צדיק, טרם עלות הצדיק לעולם עליון יותר, חוזרת נשמתו למטה לעוה"ז, שמכיון שהצדיק עולה לעולם גבוה ורוחני יותר, הרי ענינו דק ומופלא מעולם-הזה יותר. וחוזרת נשמתו לעוה"ז הוא בבחינת "אשר צפנת ליראך", כדי שתתלבש גם בלבוש השייך

הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע בקדושת לוי (לשיר השירים, עה"כ (שה"ש א, ו) אל תראוני שאני שחרחרת גו') "שאנו רואים, שיש צדיקים שפועלין בתפלתן מה שרוצים, ויש צדיקים שאינם פועלים. הענין הוא כך, שזה הצדיק הגדול כאשר בא לחצר המלך, מלכו של עולם, נשתכח מאתו מה שהיה לו לבקש בעסקי העולם-הזה, ואינו מבקש רק שיהיה דבוק תמיד בהמלך. לא כן הצדיקים שאינם במדריגה זו, אף-על-פי שעומדים לפני המלך, זוכר בקשתו מה שהוא חפץ לבקש. ולהכי זה הצדיק כשבא לפני המלך, אינו זוכר הבקשה מעסקי עוה"ז שהוא חפץ לבקש, לכן אינו פועל. והצדיק הקטן ממנו, שזוכר בעת עמדו לפני המלך בקשתו, ומבקש מאתו הבקשה, לכן פועל. והצדיק הראשון שאינו זוכר בקשתו להביא השפע לעולם-הזה, נקרא לא התפלל תפילה שלימה (ראש השנה יח, א), שאין בו שלימיות, שאינו מביא את השפע, רק חושב עסקי עולם-הבא, להיות עובד הבורא. וזה שחשב גם בקשתו להביא השפע גם לעולם-הזה, נקרא תפלה שלימה, כי יש בתפילתו שלימיות שמביא שפע גם לעולם-הזה", עכדה"ק.

וזה ענין ירידת נשמת הצדיק לעולם הזה ביום הילולא דיליה, למען תהיה "תפלתו שלימה", שאף שמעתה יתעלה לעולם עליון יותר אשר שם זורח אור הבהירות באור בהיר יותר, מכל-מקום אל ישכח

מאפטא זי"ע) מה שרגילים החסידים לומר אף ביומא דהילולא של צדיק "די נשמה זאל האבען אן עליה", ולכאורה למה יברכו ככה - הלא אין זה לטובתם שהצדיק יתעלה, כי הלא על-די-זה יתרחק מאתנו הרבה (עיין דברי תורה מהדורא ו אות לד, וחיים ושלוש ריש פרשת בהעלתך). ברם יש לומר הכוונה בזה, דהלא מה שהצדיקים מברכים ומשפיעים כל טוב לישראל, זו היא הנחשבת לצדיקים לבחינת "עליה", שהרי "יותר טוב בעיניהם לברך את זרע ישראל, וגבוה להם בחינה זו מבחינת הדבקות". ולזה אומרים "די נשמה זאל האבן אן עליה" - לברכנו ולברך את ישראל בכל מיני ישועות.

עוד לעולם הגשמי, ועי"ז יוכל לפעול "ישועות בקרב הארץ" לדבקים בו ובצלו מסתופפים.

....."די נשמה זאל האבן אן עליה".....

איתא בספר אוהב ישראל להגה"ק מאפטא זי"ע (פ' שמיני), כי "אצל הצדיקים עובדי ד' כו', מה שחושבין תמיד עבור טובת ישראל לברך אותם ולהמשיך עליהם שפע טוב לכל צרכיהם, זה יחשב להם לעליה יותר מדביקות פשוטה בעולמות עליונים".

ועל-פי-זה ביאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (ה' ניסן תשנ"ה, הילולא של הגה"ק

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו

סיפר רבינו שליט"א:

בשעה שנסע רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע לארץ-הקודש, מתוך כוונה להיפגש עם הסבא קדישא הגה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרי זי"ע, ולפעול למען ביאת משיח וגאול ישראל. באחת מהשיחות שהתקיימו ביניהם [יום פסח שני תר"צ], ביקש רבינו זי"ע שלא יעמוד איש אתו בבית, כי רוצה לייחד את הדיבור עם הסבא קדישא לבד. כמוכן יצאו כולם. אך המקובל הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל אמר, שעמד מאחורי הפרגוד ושמע ששאל רבינו את הסבא קדישא: "אימתי קאתי מר?" והסבא קדישא התובב והראה על הקיר שמאחוריו ואמר "הנה זה עומד...".

שאל רבינו זי"ע "מדוע הוא עומד "אחר" כתלינו, ואינו נכנס?"

ענה לו הסבא קדישא "מפני רשעים שבדור שעומדים בפתח ואינם נותנים לו לבוא."

בקול חנוק מבכי שאל רבינו זי"ע: "האם גם אני נמנה בין המעכבים ח'...?"

יומא דהילולא

רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע

ב' סיון

ליקוט מדברות קדשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ב' סיון תשמ"ט - תשנ"ג

אנכי בא אליך בעב הענן

"ומשה עלה אל האלקים ויקרא ד' אליו מן ההר לאמר גו'" (שמות יט, ג). ופי' הגה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שבקבלת התורה הכין משה רבינו את עצמו בהכנה רבה ועצומה מאד שידבר הקב"ה עמו במדריגה גדולה שלא יבין שום אדם, וזהו "ומשה עלה אל האלקים", ר"ל שמשה רבינו הכין עצמו לעלות במדריגה גדולה כל-כך עד "אל האלקים" שיוכל לדבר במדריגה של האלקים. אבל הקב"ה לא רצה כך, בכדי שיוכל משה רבינו ללמוד התורה עם בני ישראל, ואם היה משה רבינו מקבלה במדריגה גבוהה כל-כך לא היו ישראל יכולים לקבל את התורה. וזהו "ויקרא ד' אליו מן ההר", ר"ל במדריגה נמוכה יותר, וכוונת הקב"ה היה לצורך ה"לאמר", היינו בכדי שיוכל למסרו לישראל עם קרובו. וזהו גם פי' הכתוב (שם ט) "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך", ר"ל 'עב הענן' הוא מלשון עביות המרמז למדריגה קטנה, וזהו "אנכי בא אליך", כלומר שלא תעלה אלי למדריגה גבוהה כל-כך, אלא אנכי בא אליך "בעב הענן", והוא "בעבור ישמע העם בדברי עמך", היינו לצורך שיבינו גם העם מה שאדבר עמך.

על-דרך-זה הוא בכל צדיק - אשר הוא בבחינת משה רבינו - בהיות נשמתו בגנזי מרומים, שביומא דהילולא דיליה בשעה שהצדיק מכין עצמו לעלות "אל האלקים" - למדריגה גבוהה ורמה, "ויקרא ד' אליו מן ההר", הקב"ה מגלה לו שרצונו ית"ש ותכלית

כל הבריאה הוא 'מן ההר' להשפיע למקום נמוך, שעיקר ההתגלות היא בבחינת "אנכי בא אליך בעב הענן", במדריגות עבות המלוכשות בגשמיות בעולם-הזה, וכל עלייתו של הצדיק צריך להיות באופן שיוכל להתקיים "בעבור ישמע העם בדברי עמך", שגם העם הפשוטים בעולם-הזה ישמעו ויתחזקו באמונתם בו ית"ש ובצדיקי אמת, בבחינת "ויאמינו בד' ובמשה עבדו".

זוהי עבודת הצדיקים בחייהם עלי אדמות. שאף שעבודתם ומדריגתם הוא ברום-מעלה בדביקות גדולה ונפלאה לקונם - בבחינת "ומשה עלה אל האלקים", מכל-מקום יורדים "מן ההר אל העם" לפעול פעולתם עם כל ישראל, ואפילו עם פשוטי עם, בכל הצטרכותם, ולהשפיע בהם אמונה טהורה וחיים קדושים - בבחינת "מן ההר לאמר".

בבית ובעליה

במיוחד כנים הדברים ברבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, שהיה דבוק תמיד בתורה ועבודה במסירת-נפש, ואף רגע א' לא ביטל ממחשבות של דביקות ויחודים בלתי לד' לבדו, ועקבותיו לא נודעו, ואף-על-פי-כן היה דואג כאב רחמן לכל אחד ואחד מתלמידיו וחסידיו, ולטובת כל יהודי בכל מקום שהוא הן בגשמיות והן ברוחניות. וכענין שנאמר בדוד המלך (שמואל ב ז) "אני לקחתך מאחר הצאן להיות נגיד על עמי על ישראל", והיינו שאף בעת שכבר נתמנה להיות נגיד על ישראל, לקח עמו מדרגתו הראשונה "מאחר הצאן" להיות רועה צאן הנאמן לעדרו.

סיפר רב אחד, מחשובי תלמידי רבה"ק זי"ע, שבהיותו בחור וחזר לעיר מגורתו לאחר הז'מן, נשאל מתושבי עירו איזה 'פרק' למד במונקאטש, ענה: "למדתי פרק ה'בית והעלייה", כי ראיתי במו-עיני צדיק אמת הדר באותו-זמן 'בבית' ו'בעלייה', וכך חינוך ולימד את תלמידיו, שאף שהן דרין למטה 'בבית' בגלות החושך הזה, מ"מ יהיו מחשבותיהם תמיד 'בעלייה' דבוק ביוצרים לתקן עולם, ולקרב הגאולה. ומאידך, גם כשדרים 'בעלייה' צריך לזכור גם את 'הבית' היינו צרכי עמך ישראל לראות ולדאוג בטובת חבירו - בגשמיות וברוחניות.

רגיל היה רבינו הקדוש לפש תפלתו של כהן-גדול ביום-כפור, "אל יעלה לפניך תפלת עובדי דרכים על הגשם בשעה שהעולם צריכים לו". 'עובדי דרכים' נראים הצדיקים, שעולם-הזה הוא בעיניהם רק דרך להיות עוברים בו, והם מתפללים 'על הגשם' היינו לבטל מהם עול הגשמיות. כנגדם מתפלל כהן-גדול שאל תעלה תפלתם זו, כי הוא 'בשעה שהעולם צריכין לו' שכלל ישראל לגשמיות ולהרחבת הדעת, כדי שיוכלו לעבוד את השי"ת (עיין שער יששכר מאמרי יום הקדוש אות יג).

אף שהיה רבינו בעל הוראה ומקובל גדול שהתפלל בכוונות ויחודים, ומסירת נפשו על הרבצת תורה ותיקון הדת, והיה טרוד מאד בכל מפעליו הקדושים, ונסע בנסיעות ארוכות לצורך פדיון שבויים עד שקטה לו לאדם פשוט לעשות אף חלק קטן מכל זה, עם-כל-זה לא הזניח אף דבר הנראה כקטן וקל. כגון: כנשיא כולל מונקאטש והגלילות,

כשהוצרכו להחליף את הכספים של רמבעה"נ למטבעות זרות על-מנת לשלחם לארץ הקודש, טרח כמה פעמים לנסוע בעצמו לעיר הבירה פראג, להשתדל אצל הממשלה בעד רשיון לקבל תמורתם סכום גדול יותר להחיות בהם נפש עניי ארץ ישראל.

רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, חוץ מגדלותו בתורה ורוב קדושתו, נודע ונתפרסם ביותר בעולם גם במדת היראה, בהיותו ראש הלוחמים מלחמת ד' שקולו הלך מסוף העולם ועד סופו, לשעה ולדורות. אולם מקורביו וחסידי הכירוהו בתור אב הרחמן ואוהב ישראל ובתור בעל חסד שחילק כל אשר לו ממש בלי גוזמא לצדקה, ומרוב עוצם הרבותו בנתינת הצדקה התרחש הרבה פעמים שלא לן פרוטה בביתו, וכשהגיע הבוקר ורצה לשים צדקה לתוך קופת רמבעה"נ - כדרכו בקודש - היה מסתובב אנה ואנה עד שמצאו משמשיו ממי ללוות את המעות לזה. ועד כדי כך, שרבינו הסתלק מן העולם כבעל-חוב גדול מהמעות שלוה לצורך צדקה, וביקש בצאוותו הטהורה שיראו לשלם חובותיו אף אם יצטרכו למכור חלק מתשמישי קדושה שקיבל בירושה מאבותיו.

ביומא דהילולא

ביומא דהילולא של הצדיק, הוא בגנזי מרומים סמוך לכסא הכבוד, ומה שלא פעל לטובת הכלל בעולם-הזה פועל אז. וכדאיתא באגרא דכלה (פ' ויחי) עה"פ ויקרבו ימי ישראל למות (בראשית מז, כט), כי הצדיק משתוקק וכוסף כל ימיו ליום פטירתו, וזהו "ויקרבו ימי ישראל למות", היינו שכל ימיו היה לו קריבות עם יומא דהילולא דיליה. והיינו כי יעקב רצה להשפיע על בני דורו כל השפעות טובות, אבל ראה שישנם דברים שלא יוכל לפעול כל זמן שהוא בעולם-הזה ומקושר לגשמיות, ורק לכשיהיה בעולם הבא שגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, אז יוכל לפעול דברים הללו. ובפרט הוא כן ברבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, כי ידוע מספרים-הקדושים דבמה שעסק הצדיק בחייו בעולם-הזה, בעבודה זו הוא ממשיך בעולם-הבא. ולכן בודאי שביומא דהילולא של רבינו זי"ע הוא ממליץ טוב לפעול ישועות והשפעות לזרעו אחריו ולתלמידים הדבקים בו והולכין לנתיבתו - בעולם הזה הגשמי.

והנה תנן בשלהי עוקצין: "עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשר עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא", וברע"ב: "שההנאה וקורת-רוח שיש לכל צדיק וצדיק בעולם הבא הוא ש"י פעמים כנגד כל העולם-הזה כו". ויש להבין, מדוע הוא כן ששכר הצדיקים לעתיד-לבוא הוא ש"י עולמות הנמדדים כנגד עולם-הזה דייקא. ויתכן לפרש, שהוא משום שגלוי וידוע לפני הקב"ה האיך שהצדיקים משתוקקים בעולמות העליונים לפעול ישועות לטובת ישראל הנמצאים בעולם-הזה בכל הצטרכויותיהם ומשאלותיהם. ולכן עשה הקב"ה שהכלי בו מודדים את הש"י עולמות הוא 'עולם-הזה', כדי שבכל העולמות ששם יעלו הצדיקים, יזכרו את ישראל שנשארו בעולם-הזה, דמתוך שהש"י עולמות שרשם בעולם-הזה לא ישכחו מבני עולם-הזה, וימליצו טוב בעדינו.

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם חיות נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

